वै·अ· श्रीगणेशायनमः॥नत्वाब्रह्महरेशविष्णुगिरिजानागास्यधन्वंतरीन्सूर्यान्सु
१ श्रुतवाग्भटप्रभृतिकान्सर्वांश्चवैद्यान्गुरून्॥श्रीमन्माणिकभट्टवैद्यतन
योमोरेश्वराख्योभिषक्नानावैद्यमतंविलोक्यकुरुतेवैद्यामृतंसुंदरं॥१॥
आत्रेयपाराशरसुश्रुताद्यैर्वैद्यैर्विनिर्मिताग्रंथनपाःप्रसिद्धाः॥स्वयोगकार्य
प्रविधानदक्षोग्रंथोस्तुमेसैचकएवतेषां॥२॥यद्यप्यनार्यमिदमस्तिव
चोमदीयंवैद्यास्तथापिभवतांहितहेतुरेव॥यस्मादमुष्यकरणेकरणंम
दीयंश्रीमत्सदाशिवपदांबुजभक्तियोगः॥३॥शास्त्रप्रवीणाःक्रियया
विहीनाःक्रियाप्रवीणाःकिलशास्त्रहीनाः॥एतादृशायद्यपिसंतिकिं राम
तैर्वैद्यास्तएवोभयथाप्रवीणाः॥४॥समस्तामयमुख्यत्वात्ज्वरस्य १
प्रथमंमया॥प्रतीकारःस्फुटाधातुल्योयथामतिनिगद्यते॥५॥वात

धमासा सुंठ नागरमोथे गुळवेल पित्तपापडा
ज्वरंहंतियवासविश्वामुस्तागुडूचिजनितःकषायः॥पित्तज्वरंहंतिरजःक
गुळवेल हिरडे पित्तपापडा भारंगमूळ पुष्करमूळ पिंपळि गुळवेल
षायेछिन्नाशिवापर्पटजोथवापि॥६॥भार्ङीपुष्करदेवदारुमगधाछिं
अडुळसा सुंठ
न्नावृषाब्दोषधैःक्वाथोयंकफजज्वरंकसनकश्वाससपार्श्वग्रहं॥मा
धंजाठरवह्निजातमरुचिंनिर्मूलयत्येवसत्पक्वान्नंक्षुधितोयथातरु
किराईत सुंठ गुळवेल पित्तपापडा: वाळा नागरमोथा
णान्स्त्रीहामरुद्वायथा॥७॥किरातनागरामृताब्दसंभृतंजलं र
बाहवा हिरडे कुटकी
॥निहंतिवातपित्तजज्वरंयथागजंहरिः॥८॥आरग्वधाभयातिक्ता
पिंपळमूळ नागरमोथे
ग्रंथिकाब्दश्रृतंपिबेत्॥कफवातज्वरेसामशूलेदीपनपाचनः॥९॥
नागरमोथे गुळवेल निंबसाल
रक्तचंदनघनामृतवल्लीनिंबपद्मकभवंक्वथितंस्यात्॥आशुपित्त

नै॰अ॰ कफज्वरं तृष्णादाहवांतिहरमग्निकरं च ॥१०॥ कलिंगशुंठीघनतिक्ततिक्तानिंबा
२ मृताधान्यरजोन्वितानां ॥ सारिंगणीपुष्करचंदनानां पटोलभार्ङ्गीद्वयपद्मकानां ॥
॥११॥ कषायकः कासवमीपिपासादाहान्विते चाष्टविधज्वरार्ते ॥ सज्जंतुरोगेरुचि
कामलार्ते दोषत्रयार्ते गदितो मुनींद्रैः ॥१२॥ तिक्तापद्मकलोध्रचंदनधन्योवा
साभयारग्वधैः पाठाविश्वकलिंगकामृतलतामुस्तैः कषायः कृतः ॥ कृष्णाचू
र्णयुतस्त्रिदोषजनिते विष्टंभदाहान्विते कासश्वासविलापतृडुभिहितः संदी
पनपाचनः ॥१३॥ शुंठीदारुशुंठीरजो बृहतीकातिक्ताकिरातांबुदानंताभिर्ज
नितः कषायकवरः कृष्णामधुभ्यां युतः ॥ निःशेषं त्रितयोद्भवज्वरहरोजी २

॰र्णज्वरस्यांतकृत्कासारिर्विषमापहो निगदितः शुण्ठ्यादिकः सूरिभिः ॥१४॥ शांते
त्रिदोषे श्रुतिमूलजाते शोथस्य रक्तं प्रतिमोचयेत्प्राक् ॥ पश्चान्मृदुः कट्फलक
जीरविश्वाकुलित्थोद्भवलेपनं स्यात् ॥१५॥ पटोलमधुकाभयाकटुक
रोहिणीमुस्तजः कषायकवरः परं विषममाशु जेजीयते ॥ तथा वृषपयो
धरामृतलताशिवाविश्वजं कणामधुयुतं विषमनाशनं कीर्तितं ॥१६॥
यवसर्षपरुक्शिवावचाजंतुनिंबाज्यभवं प्रधूपनं ॥ ज्वरनाशकरं प
रं स्मृतं विविधोपायकरैश्चिकित्सकैः ॥१७॥ अमलं सैंधवत्रिकटुपथ्या
पिप्पलीचूर्णमिदं ज्वरहारि ॥ रोचनदीपनपाचनमाशु भेदि तथा गदितं
मुनिवर्यैः ॥१८॥ जलचतुःपलयुक्तपयः पलेस्तनकणात्रयमग्निकरं

मिरी

वै०जी० परं ॥ श्वसनकासबलासपुरातनज्वरहरं रुचिदं बलवर्धनं ॥१९॥ एकांशो मरी

कलखापरी लौंग

चाद्भौरसकस्तः संमर्दयेन्नस्त्वेण पश्चान्निंबुरसेन मर्दनविधिर्यावत्तप्ततंग

पिंपली

२ छलि ॥ पथ्यं दुग्धयुतं कणामधुयुतो वल्लप्रमाणो भवेत्प्राचीनज्वरहा तथावि

षमहाधातुस्थितध्वंसनः ॥२०॥ रक्तातिस॰तिपायुंजप्रदरहा नेत्रामयध्वंस

नोष्मावद्रक्तभवामयप्रहरणः पित्तामयध्वंसनः ॥ रोगानीकगलग्रहे विज

यते श्रीमालिनीप्राग यंथैर्यानां मतिशालिनां बहुतरश्रीदो वसंताभिधः

॥२१॥ इति ज्वरप्रतीकारः ॥ रसबगोल इति प्रथितं जनेहरति लज्वरभाज २

मन्तिस्फूर्तिं ॥ अथ भवाह्लिखितं तनुश्यार्द्धं तो भवतु नद्विषजामुपयोगि

कंठ गुळवेल वाळा कुड्याचीसाल नागरमोथा

कं ॥२२॥ विश्वामृता बालक चंदनानां सवत्सकांभोदकिरातकानां ॥ किराईत

हितः कषायो वमिदाहतृष्णाशोषातिसारज्वरपीडितानां ॥२३॥ इति ज्वरातिसा

पाहाडमूळ बालवेल धायटीफूले वाळा नागरमोथा लोध्र डाळिंबसाल मध

रप्रतीकारः ॥ पाठा बिल्व धातकी वत्सकों बुमुस्ता रोध्रं चंदनं दाडिमं च ॥ क्षौद्रेद्रि

सुंठ

तं क्वाथमेतं वदंति पिच्छास्रावे शूलरक्तामयुक्ते ॥२४॥ किंचिद्भृष्टान्सौषध

साखर

चूर्णमेव दद्यात्पत्रावृत मग्निपक्वं ॥ सितासमं हंति तनौ नितांतमदामाति

मोचरस अफू

सारं जठरानलं च ॥२५॥ इति शुंठीपुटपाकः ॥ समोचसारं सह नागफेनं स

जायफळ बालवेल

स जातीस्वंपुटपाकयोगात् ॥ निहंति मालूरफलं नराणां सर्वातिसानत्रभू

मध अफू

नमेतत् ॥२६॥ इति दाडिमीपुटपाकः ॥ कोटनिष्टी बनेष्टं नागफेनं स

केशर

कुंकुमं ॥ तंदुलप्रमितं ह्यंतं मतिसारनिषूदनं ॥२७॥ इदं मयाशुरोर्दर्वं

वै॰ ग्र॰ नन्तु शस्त्राद्विषज्वराः॥ भवतामुपयोगाय गुरुणा लं प्रकाशितं॥ २८॥ इत्यतिसा
४ रप्रतीकारः॥ गुडूच्यतिविषा मुस्ता नागरैः कथितं जलं॥ मंदानलामसंयुक्ते हि
तं संग्रहणीगदे॥ २९॥ मरीचहिंगुलगंधटंके कणामृतकणा कनकोद्भवबीज
कैः॥ प्रहरयोर्द्वितयावधि रवल्यके ननु नरं विजयारसमर्दितैः॥ ३०॥ कनक
सुंदरएष महारसो हरति संग्रहणीगदमुल्कटं॥ ज्वरमतिं स्तिमितं विति
नतां बलमथागरुजे भुजमावलिं॥ ३१॥ इति कनकसुंदररसः॥ त्रिजातकं
व्योषमभ्रवरारसेद्रगंधानमोदामिशिवह्निरामाः॥ बिल्वानलाजातिल ४
वंगधान्यगजोपकुल्यामधुकं पटूनि॥ ३२॥ हिंगुकुबेराक्षमोचसारो

क्षारौ भयास्सर्वचतुर्थभागाः॥ इदं हि चूर्णं विनिहंति कासं प्रसूतिकासंग्रहणीविकारं॥
॥ ३३॥ समस्तरोगांतकमग्निकृद्धाः श्रीविष्णुना कारि सुतं कपीलं॥ इमं प्रयोगं बहुधा
नुभूतं चकार धान्वीकिलकाश्यपीतार्दं॥ ३४॥ इति तालीसचूर्णं॥ इति संग्रहणीरोगप्रतीका
रः॥ शुष्कसूरणकुलाशूनराभयानागरोषणगजोद्भवा वटी॥ अर्शसे द्रशोत्रि भूतरं पंकैः
रौद्रभागसहितारुचिप्रदा॥ ३५॥ अग्निमांद्यगुदजातिहारिणी विद्धि बंधजठरा
ति नाशिनी॥ आर्द्रपीलुफलभक्षणं तथा कुम्भजस्त्रीमहतिमग्नलनाशिनं॥ ३६॥
इति सूरणवटीका॥ टंकणाहिनिर्मोकवेल्लार्कमूलत्राम्नीपत्रं गाकुरैहिंगुयुक्तैः॥
प्रधूपो रूसांनाशये सा शुचीर्यथा कामिनी विसंगो नराणां॥ इत्यर्शप्रतीकारः॥
व्योषत्रिफलतेलवणपंचकमग्निनीरक्षारो भयाकुमीरिपुः कणमूलचव्यं॥ तक्रेण

वै. म. चोष्या-चोष्या सलिलेन हि चूर्णमेतत् दग्धं भग्निमिव संनतु तेन राणां ॥ ३८ ॥ पथ्योम
गंधाविडंहिंगुशुंठी विषा कलिंगोद्भव चूर्णमेतत् ॥ सुखांबुना हंत्यरुचिं विषूचिमग्नी
मांद्यगौल्मशूलं कृत्नाश कारी ॥ ३९ ॥ हिंगूग्रगंधा विडनागरेरंडी प्यपथ्या चूर्णविभागपरिवर्धि
तमेतदाशु ॥ आनाहशूल ग्रहजानतमांद्यगुल्मविष्टंभकोदरविषूचिहरं समस्तं ॥ ४० ॥
तालादेकोरसादेकमेको सीसक भस्मन ॥ द्वौ भागौ गंधकात् शुद्धात् नारीचांशोड
शांशकः ॥ ४१ ॥ चूर्णं कृत्वार्द्रकै क्वाथ तेनसह भक्षिको ॥ विषूचिसर्वशूलानि पी
हानमुदरं तथा ॥ ४२ ॥ गुल्मं च संग्रहीरोगं श्वास कास कफानि ला ॥ अग्निमां
द्यादिकान् रोगान् हंत्य सौ वडवानलः ॥ ४३ ॥ इति वडवानलरसः ॥ सौंठिजात ५
त्रिकषं मरीचपिप्पलं चार्धकर्षप्रमाणं गंधं सूतं लवनं गंधविषम् दिनमखिलं लिति

णी सस्य तोये ॥ पिष्ट्वा मासैकमात्रं विरमिदहनं वद्विनिडूगपो रात्रुरोगान् शूलानि
लादीन् दहति कृतगुणो वह्निनामा रसोऽयं ॥ ४४ ॥ इति वह्निरसः ॥ इत्यजीर्णवि
षूचिप्रतीकारः ॥ खदिरकुटजनिंबाम्रा जिबव्योषपथ्यामलक तिफलजोगोमू
त्रसिद्धः कषायः ॥ मुनिभिनिर्दिष्टपीतः सप्तमेतन्त्र पिथ्यां कुंभिकुलशातकोरि
विशूलानि हंति ॥ ४५ ॥ एनमाक्षिकसंयुक्तं चूर्णं वैडंगजं पदि ॥ सेवितं तस्य
जंतूनां भीतिर्नास्ति कदाचन ॥ ४६ ॥ इति कृमिप्रतीकारः ॥ पुनर्नवा निपरो
लतिक्ता विश्वाभया दारु निशा म तानां ॥ कषायकः पांडु गदं ति हंति सश्वास का
सोदरशूलशोथं ॥ भैरिकामलरात्रीणां मंजनं कामलापहं ॥ तथा गरितमा चार्यैं

वै॰ म॰ स्तिक्ता चूर्णं सशर्करं ॥४८॥ इति पांडुरोगप्रतीकारः ॥ वृषपत्ररसः सिता मधुश्चांस
सितो ऽतिपित्तमाशु हंति ॥ वृषमोऽम्लनिकाभ्यां श्रतं तत्प्रतिपाकं समधुशर्क
रासमेतं ॥४९॥ शर्करामधुसंयुक्तं छागीदुग्धमथापिवा ॥ गव्यं पंचगुणैस्तोये
क्वथितं रक्तपित्तनुत् ॥५०॥ दाडिमीकुसुमतोयनावनं नासिकास्रमपहंति
सज्वरं ॥ पाषपिष्टपटकूजभूतिकालेपनं च शिरसो हिनावहं ॥५१॥ इति
रक्तपित्तप्रतीकारः ॥ इति श्रीमदहमदानगरस्थितमाणिक्यभट्टवैद्यात्म
जमोरेश्वरविरचिते वैद्यामृते प्रथमोऽलंकारः ॥ सितोपलावंशाभ्रवोषकु
ल्याश्त्वचामधुप्रयुक्ताः ॥ अंशात्तदूर्ध्वं द्विगुणोभिहंति चूर्णं समस्ता
न्क्षयमात्ररोगान् ॥१॥ सश्वासकासालेनेमां श्रस्कृत्स्त्वजित्साररुचिश्लेष्मक

पार्श्वशूलानू ॥ ज्वरोष्ठरक्तांसकरांघ्रिदाहयुतानूयथा पापगणान्मुरारिः ॥२॥
अपूर्वदास्यान्नवलयं नराणां सरक्तपित्तश्वसनक्षयाणां ॥ मधुप्रयुक्तायससा
प्रतीता वासा तदा किं न करिष्यतीय ॥३॥ नवनीतसितामधुप्रयुक्तो वरखोहे
मभवः क्षयं क्षिणोति ॥ वितथः प्रभवेदयं प्रयोगो यदि तन्मे शपथः सरा शि
वस्य ॥४॥ सरंगंधकं बोभ सितमपिका पर्दभसितं मसीचं भेत्वंद्रं बुधिरसेस
हस्त्रोंश्च नविकं ॥ सरसां श्रृंगं टंकं सकलमपि चूर्णीकृतमिदं क्रमाद्यावनि
ष्कं घनसहितमाद्यात्क्षयहरं ॥५॥ इति क्षयकेसरीरसः ॥ इति क्षयरोगप्रती
कारः ॥ भार्ङीकट्फलकट्तृणाब्दधनाश्वगंधाजगंधारजोषध्यानागरदेव

वै० म० दृष्टमन्निता वा त्रीकमध्वंसिना ॥ क्वाथो मंज्वरकासहा श्वसनहा श्लेष्मामयध्वंसनो
७ वक्षोऽस्थामयहा गलग्रहहरो वातापहः कीर्तितः ॥ ६ ॥ यवक्षारकर्षो मरीचं द्विक
र्षं द्विकर्षो पकुल्यापदं दाडिमस्य ॥ पले द्वे ददं स्वेच्छगुडेन सम्यक् मतेयो कुटी यं हठात्स
र्वकासान्निहंति ॥ ७ ॥ पंचांगकृष्णाधत्तूरधूपात्कासः पलायते ॥ इति पाठः ॥
अर्कप्रसूनीतरवङ्गिमानां गुटी सकासं श्वसनं निहंति ॥ उरोःसकाशादिद
मादिनत्वं वैद्योन मोरेश्वरसत्कृतेन ॥ ८ ॥ शरपुंखजमूलधूपदानात्कासः
पलायते ॥ कांतावक्षोजसंस्पर्शात् यमिनो नियमो यथा ॥ ९ ॥ आत्रेयकाही ७
नं मरीच्चैः सगर्भं रंभाफलं तन्निहितं संनिधाय ॥ प्रातः स्वच्छं मृदुपानकेभ्या

केळेहिरवे आणुमतेनिंबिरोनस्यातील काळीशीर कादु नसात
मिरेभतनरात्रिबेवादीप्रातः काळी वरपाने लाईनमुमरा नभाजुनभक्षावे

त्श्वासं छिनत्ति वलक्ककुठारः ॥ १० ॥ माक्षिका मधुकपद्मकोषणा पक्ववार्हत
फलाज्यमाक्षिकैः ॥ लेहिका क्षयजकासमाहरेत्कामिनीव दयितस्मरज्वरं ॥ ११ ॥
क्षुद्रासखंवा कषायं घनं वा भार्गीश्रृंगीकट्फलं कारवी च ॥ व्योषं कुष्ठं लेपनं मुस्त
मासी जीरे क्षारे दीप्य चित्रा जमोदा ॥ १२ ॥ सर्वैस्तुल्यं चाष्टभागाभयास्यात्देव:
सर्वैर्वेद्यैर्भाग गेरगुडोऽत्र ॥ पक्वावलेहो क्षौद्रयुक्तो वलीढः कासश्वासौ दुर्धरौ संवजा
तौ ॥ १३ ॥ अग्नेर्मांद्यं कामलां पांडुरोगं गुल्मं हिक्कां राजयक्ष्मां ज्वरौ च ॥ अर्शः प्लीह
नाहवातोर्ध्ववातान् हंति क्षुद्रालेह एष क्षणेन ॥ १४ ॥ इति व्याघ्री अवलेहः ॥
ताम्रं कृशानौ सलिलेन विधाय निर्विषं वैकल्गिरसैस्त्रिवारं ॥ उपर्युपस्तस्य

वै॰ म॰ परुमदत्वा पुष्पमदत्वा च भवेत्सुभस्म ॥१५॥ कासातुरश्वसनातुराय हितंतत
तन्नागधात्रीमधुभ्यां ॥ मध्यास्तुवाप्ये तैलिकं पिशीलं च कोरनेत्राकरदन्तमंभः ॥
॥१६॥ इति कासश्वासप्रतीकारः ॥ हरेणुका पिप्पलिका कषायो हिंग्वन्वितो पोहति
पंचहिक्काः ॥ नस्यं तथालक्तकसंभवं च स्तन्येन वा पोहति माक्षिकाविट् ॥
॥१७॥ इति हिक्काप्रतीकारः ॥ दुग्धप्रयुक्तामलकं नराणां नष्टस्वराणां स्वर
मातनोति ॥१८॥ इति स्वरभंगः ॥ सौवर्चलं गोस्तनिका मरीचमजाजिका कार
विका त्रुटिः ॥ क्षौद्रं गुडं दाडिममम्लपायः करोति विध्वंसमरोचकानां ॥१९॥
इत्यरोचकप्रतीकारः ॥ पथ्यामलक्षौद्रसिताः सलाजाः पलोन्मिताः स्युः कु

डवं जलस्य ॥ तद्रासमागालितमाशु पीतं छर्दिं त्रिदोषैर्जनितां निहंति ॥२०॥ त्रि
जातकाथ्योषलवंगजीरनागाह्वयं ग्रंथिक चूर्णमेतत् ॥ मधुप्रयुक्तं सहसानि
हंति दृष्टार्थजां छर्दिमपि प्रसक्तां ॥२१॥ इति छर्दिप्रतीकारः ॥ अर्धोदकं रुचि
रपर्युषितस्य दध्नः खंडस्य षोडशपलानि शशिप्रभस्य ॥ सर्पिः पलं मधुपलं
मरिचं द्विकर्षं शुंठ्याः पलार्धमपि चार्धपलं तु स्त्र्यां ॥२२॥ श्लक्ष्णे पटे ललि
तया मृदुपाणि घृष्टे कर्पूरधूलि सुरभीकृतचारुभांडे ॥ एषा वृकोदरकृता स्कर
तारसाला स्वादिता भगवता मधुसूदनेन ॥२३॥ प्राचीनमिदं पद्यं ॥ इति तृ
षाप्रतीकारः ॥ द्राक्षामृता नागर पुष्कराणां सग्रंथिकानां कथितं सकृष्णं ॥
मदेषु मूर्छासु हितं घनाढ्यं दुरालभायाः कथितं मेमेव च ॥२४॥ इति मूर्छाप्रतीकारः ॥

वै॰म॰ सहस्रधौतान्यविलेपनेन दाहः शमं गच्छति शीघ्रमेव ॥ तथा हिमो धान्यसमुद्भवो

१ न दाहः सततं सति नो निहंति ॥२५॥ इति दाहप्रतीकारः ॥ भजेन्माक्षिणे के मधु

कं वचायारजः क्षीरभक्ताशनो मानवो मः ॥ अपस्माररोगस्थिरोत्थोपि घोरः

शमं याति तस्याशु नात्राति शंका ॥२६॥ इत्यपस्मारप्रतीकारः ॥ एषाकर्षमिता

वटीसकघटिता जीर्णे गुडे युक्तिको द्विपंचाश्यनुषंपलं द्रव्यमिता स्नुहीतथा नेजनी ॥

भक्ष्यैकानिलरोगिभिः घृतयुता पथ्याशिना तत्वतो वातव्रातविनाशिनी स्तुम

तिभिः ख्याता भुजंगी परा ॥ २७॥ तेजाह्वा प्रस्थमेकं पथ्यासिगजमुणपाकयुक्ता

विपाच्यं चौर्षपथ्याशनाढ्या कृमिरिपुमनलं ग्रंथिकं वाजमोदं ॥ उग्राकुष्टाभ

गंधोस्करनरुममृतं पलिकानि प्रदद्यात्सर्वान्वातान्वटीयं घृतमधुसहिता ना १

स्तिभावान्करोति ॥२८॥ निर्गुंडिका रसप्रस्थं प्रस्थमार्कवजाद्रसात् ॥ रसोध न्रूरजप

स्थं गोमुत्रं प्रस्थसंमितं ॥ २९॥ वचाकुष्ठं हेमबीजं तेजाह्वाकट्फलं तथा ॥ पलार्द्ध

शानि सर्वैस्तैः वत्सनाभः सेसामनः ॥ ३०॥ तैलप्रस्थं पचेद्युक्त्या वातरोगेषु शस्य

ते ॥ हेमंते हरिणाक्षीणां गाढमालिंगनं तथा ॥ ३१॥ इति विषगर्भतैलं ॥ इति वात

रोगप्रतीकारः ॥ एरंडतैलेन गुडूचिकायाः क्वाथोथवा वर्धिततिपिप्पलीवा ॥ गुडे

न पथ्याखिलवातरक्तं विनाशयेत्सथ्यपुनस्य पुंसः ॥ ३२॥ तालं रसं तुवरिकां

नयनेंदुबाणभागैर्विभुस्य वसुजातरसे विमर्द्य ॥ दत्वा शरावयुगले प्रविधाय

मुद्रां दत्वा गजाह्वपुटमस्य भवेत्स भस्म ॥ ३३॥ दृष्ट्वाकृतिं प्रकृतिमप्यवि

लामवस्थां दृष्ट्वा पुनश्च वपुधो वपुधायि चार्यं ॥ दद्यात्स्वतंदुलमितां

वै०म० १० हरितालमाश्रोविधामयाम्यति वरादियमापिपल्लात्॥३४॥इतितालभस्म॥अथ
वातरक्तप्रतीकारः॥भल्लातकुल्यामगधाजटानां कृतः कषायो मधुसंप्रयुक्तः॥
उरुग्रहं घोरमपिप्रवृद्धं निहंति गोमूत्रयुताकणावा॥३५॥अथ ऊरुस्तंभप्रतीकारः
रास्नाश्वगंधदेवदारुकुनधुक छिन्नोद्भवागोक्षुरैरेरंडेनयुतैः कषायकं वरोवि
श्वारजो मिश्रितः॥नानासंधिरुगन्वितं विजयते घोराम वातामयं सत्र्णांगीकुं
चपमलल रुचीदीपिं धकारं यथा॥३६॥शरावनिहितं सूतं द्विपवर्ग मुकु
लुकैः॥दत्वाग्निं सर्वयामांतं निंबकाष्ठेन घट्टयेत्॥३७॥एवं भवेसीतवर्णा
रसराजस्य भूतिका॥यथानुपानं रोगेषु प्रदद्यात् भिषगुत्तमः॥३८॥अ
र्जितावियिधोपायैर्जंगमात्स्थिषजान्मया॥इदं तत्वं प्रत्युक्तं तु पालनीयं चिक

त्सकैः॥३९॥अथ आमवातप्रतीकारः॥तुरंगीपुरीषोदकं हिंग्वयुक्तं महाशूलहारिप्रदि
ष्टं भिषग्भिः॥तथा हिंगुविश्वाभिडैर्वापितो सौ कुलित्थोद्भवो वा कषायः प्रदिष्टः॥४०॥
विश्वावचाहिंगुमरीचजीरम् नानलर्के मरिचकोयपिष्टैः॥कृता वटी पंचयवाकप्रमाणा
शूलानि मांद्यानिलरोगहंत्री॥४१॥चिंचावल्कलभूतिका पलमिता न्यंनुज्य भाग
षड्व्यूहा निंबुरसेन कल्कितमिदं धर्मेषोपि भूज्ञालमः॥यावद्भस्तविचूर्णितो भ
वति तं संतापनिर्वापयेत्तस्माद्धिंगुमरीच नागरकणाकर्ष प्रमाणं क्षिपेत्॥४२॥
निष्कांशो विषगंधकौ रससुतो हत्वापि मर्द्येत नुः कोलास्थिप्रमिताग्निमांद्यज
२ निता रोगान्निहंति क्षणात्॥शूलं संग्रहणीमजीर्णमरुचिं संपक्तिशूलं क्षयं ए
पार्श्वं खवटीनिजोपकृतिभिर्विध्वंसदा रसति॥४३॥इति शूलप्रतीकारः॥ ॥

वै·म· क्षारत्रयं लवणपंचकमग्निदीप्यव्योषाभयाकृमिरिपुत्रिवृदुग्रगंधा ॥ चूर्णस्तु हीजपय
११ सावद्धधान्यविभाव्योदावर्तगुल्मजठरप्रभृतीं निहंति ॥ ४४ ॥ इत्युदावर्तप्रतीकारः ॥ यव
क्षारो यवानी च सैंधवं चाम्लवेतसं ॥ हरीतकी वचा हिंगु चूर्णमुष्णेन वारिणा ॥ ४५ ॥ सप्ता
हाद्गुल्ममनिचयं समूलं सपरिग्रहं ॥ भिन्नत्ति नात्र संदेहो वह्नेर्वृद्धिं करोति च ॥ ४६ ॥ कं
पिल्लत्रिवृत्ता समंस्नुहिपयः सर्वैः समानो रसो धात्र्याः सर्वसमानकं घृतमधुल्लत्वं
पयः सैंधवं ॥ स्वल्पाग्नौ विपचेद्दृढं विजयते कर्षप्रमाणं घृतं गुल्मान्स्थूलपरिग्रहा
दिसहितान्प्लीहोदरेकष्टपं ॥ ४७ ॥ इति बिंदुघृतं ॥ अर्कस्नुक्कृशातलाचिंचापला
शकदलीतिला ॥ अपामार्गेस्नुकक्कूष्मांडकपर्दः शंख एव च ॥ ४८ ॥ एतेषां भूतिजः
क्षारः पारदः पटुपंचकं ॥ पंचक्षारसमं सर्वं त्रिभागो गंधकः स्मृतः ॥ ४९ ॥ तुरंवीचि ११
वसोराचकासीसंनवसागरः ॥ एतच्चूर्णं सर्वैर्विषधेल्कल्यभागिकं ॥ ५० ॥ सर्वेषां क

निलिंकृत्वा निंबुनीरेण मर्दयेत् ॥ प्रदद्यान्नलिकायंत्रे वह्निं यामचतुष्टयं ॥ ५१ ॥
दत्वा द्रवं तु गृह्णीयात् सूचिका द्रावकारकं ॥ एक द्वि त्रिलवं दद्यान्नलिकया
रसं ॥ ५२ ॥ गुल्मार्शः प्लीहमुख्यानां रोगाणामंतकः परं ॥ शंखद्रावकसौख्येषु कुन
कर्मा न संशयः ॥ ५३ ॥ इति शंखद्रावरसः ॥ इति गुल्मप्रतीकारः ॥ पिप्पलीसहित
बीजपूरकं दाहं निहंति नवनीतसंयुतं ॥ कर्कटत्वसततयुतं हृदामयं विघ्नसंघमिव
साधुमंगलं ॥ ५४ ॥ इति हृद्रोगप्रतीकारः ॥ इति श्रीमदहमदानगरस्थितमाणिकभ
ट्टवैद्यात्मजमोरेश्वरविरचिते वैद्यामृते द्वितीयोऽलंकारः ॥ ॥ पाषाणभेदकृत
मालकधन्वयासपथ्यात्रिकंटककषायनिषेवणेन ॥ मध्वान्वितेन सहसा वि
लयं प्रयाति हृद्दाहबंधसहितं किल मूत्रकृच्छ्रं ॥ १ ॥ दुग्धमाक्षिकयुतास्तरवेयदा
सेवितु तिलकोलभक्तिका ॥ मूत्रघातजनितव्यथानरा दाहवल्लपिनणां न तिष्ठति ॥ २ ॥

वै० म० इति मूत्रकृच्छ्रप्रतीकारः॥ आकल्लगोक्षुरजटातुलसीशिलाभिदेरंडमूलमगधामधु
१२ कैः प्रयुक्ताः॥ रास्ना हलमूलकरसाकरपुष्पशुंठीक्वाथो निहंति विकलामतिथापि तोयं॥
सप्ताहमेव पिबतां नियतेन पुंसां घोराश्मरीमतिरुजं सह शर्करा च॥ अर्कीपयोमधुवि
मिश्रितमाशु तद्वच्चूर्णं त्रिकंटकभवं गदहृद्ददंति॥ ४॥ इति अश्मरीप्रतीकारः॥ धात्री
कषायं मधुरात्रियुक्तं वटांकुराणां समधुः कषायः॥ पाषाणभेदं मधुमिश्रमेतत्त्रयं
प्रमेहापमहाम भवंति॥ ५॥ त्रिकंटकानां क्वथिते हि निघ्ने पुरं पचेल्लाकविधानयुक्त्या॥
फलत्रिकव्योषपयोधराणां चूर्णं पुरेण प्रमितं प्रदद्यात्॥ ६॥ वटी प्रमेहं प्रदरं च मूत्र
घातं च कृच्छ्रं च तथाश्मरीं च॥ शुक्रस्य दोषं सकलं श्रवातान्निहंति मेघानिव वायु
वेगः॥ ७॥ समानभागे शुचिताम्रबुगे नयोः समानं लवणं प्रसिद्धं॥ शरावयोः स्था
प्य विधाय मुद्रां दहेत्सुटं तस्य गजाभिधेयं॥ ८॥ तयोर्भवेद्वल्लविशेषसौम्यं प्रधानु १२

पानं न तु सेवनीयं॥ समस्तमेहांतकमग्निदायी कासापहारी श्वसनापहारी॥ ९॥ शुक्र
स्य दार्ढ्यप्रविधानदक्षं प्रमस्तनारीकरवहानबीजं॥ इदं हितं वंगमहिलस्य सेवां विधा
पवेद्धेनमयाप्रलब्धं॥ १०॥ इति वंगेश्वरः॥ इति प्रमेहप्रतीकारः॥ शतावरीनागबला
स्मगुप्तेऽक्षुरश्वदंष्ट्रातिषमाषचूर्णं॥ पयः सिताद्यं निशितेन पेयं कांताशतं
यस्य गृहे विभाति॥ ११॥ इति वृष्ययोगः॥ मंदाभंत्रितभास्कराहृतरवेः कापोत
वर्णीकृतस्यैरंडोद्भवतैलदीपितरुचेदृष्टस्य यावत्स्थितः॥ तावन्नेमनुजाः स्म
खे न स्करतं कुर्वन्तु बद्धैर्भगाः कांताभिर्मदमत्तमंदगतिभिः कामादिकश्रोद्धि
भिः॥ १२॥ इति स्तंभनप्रयोगः॥ रसेन सम्यक् मरहट्टिकायाः पक्वेन तैलेन समा
क्षिकेण॥ विलिप्तलिंगोरमते यथा सा मदोद्धतापि द्रवतामुपैति॥ १३॥ इति द्रावणं॥
व्योषाग्निमंधात्रिफलाविडंगैः समं पुरं यो भजते मनुष्यः॥ मेदो महत् श्लेष्मजघोर

वै. म. रोगास्तस्याशु सर्वे विलयं प्रयान्ति ॥१४॥ इति मेदोवृद्धिप्रतीकारः ॥ चूर्णं सरवे लवणरा
१२ जिकयोः समानं गोमूत्रमिश्रितमिदं पिबतां नराणां ॥ नानाविधानि जठराणि ल
यं प्रयान्ति गंगोदकं प्रपिबतामिव पातकानि ॥१५॥ इत्युदरप्रतीकारः ॥ पुनर्नवा
दारुमहौषधाद्यु गोमूत्रसिद्धं पिबपथ्युनिहन्ति ॥ तथा कणाशुण्ठीगुडोत्थचूर्णं शो
फामम्लघ्नमजीर्णहारी ॥१६॥ गवाक्षीरं वराभिश्रं शोफोदरविनाशनं ॥ गोमू
त्रेण समायुक्तं महिषीणां पयोथवा ॥१७॥ इति शोफोदरप्रतीकारः ॥ हरीत
रुबुकतैले दुग्धयुक्तं निपीतं वृषणजनितपीडां नाशयं कानिधेयात् ॥ पञ्चति
लहतुजनेरंडबीजैः करवीर्ध्वो हरति कतलेपः कांजिकेन प्रयिष्टः ॥१८॥ इत्य
न्त्रवृद्धिप्रतीकारः ॥ सविश्वचूर्णस्य तु कांचनार त्वचः कषायस्य निषेवणेन ॥ १२
पलायते साकिल गंडमाला यथामृगी व्याध विलोकनेन ॥१९॥ मूलं सितायाः

अश्वत्थोदुम्बरप्लक्षन्यग्रोधोवेतसाह्वयः ॥ पंचवल्कल

गिरिकर्णिकाया मूलं विशालभव मुग्रगंधा ॥ गोमूत्रपिष्टं त्रितयस्य लेपात् सोपद्रवा
गच्छति गंडमाला ॥२०॥ इति गंडमालाप्रतीकारः ॥ गोमूत्रेण निशाचूर्णं सगुडेन पिबे
त्सरवे ॥ वर्षोत्थं श्लीपदं तस्य द्रुतं कुर्यं च नश्यति ॥२१॥ इति श्लीपदप्रतीकारः ॥ विद्रधौ
रुधिरमोक्षणं हितं पंचवल्कलघृतेश्चलेपनं ॥ शिग्रुमूलजरसो नरस्थिते विद्र
धौ मधुयुतः प्रशस्यते ॥२२॥ इति विद्रधिप्रतीकारः ॥ पुरं प्रयुक्ता त्रिफला
कषायो हितो नराणां व्रणपीडितानां ॥ आभावचाव्योषसमं पुरस्के भग्नस्य
संधानकरं प्रदिष्टं ॥२३॥ इति व्रणभंगप्रतीकारः ॥ फलत्रिकव्योषसमः पुर
स्तु घृतेन नाडीव्रणरोगहारी ॥ भगंदरेष्वासृग्धिरमोक्षस्ततो व्रणोक्तो विधि
रेव युक्तः ॥२४॥ इति नाडीव्रणभगंदरप्रतीकारः ॥ मोचारसं पूगविभूति कांच

वै॰म॰ कोलत्वचं निर्मलशंखजीरं ॥ पिष्ट्वोपदंशे खलु निर्दैपेतस्य ह्येण रोगं सबलं निहंति ॥ २५॥
३४ आदित्यमूलं दरदालकं च धूममहानातस्थात्तं बिभेति सबलाप्युपदंशपीडा ॥ श्वखूज
नैव कुलरंपरि बोधिताप्लिधीयथाग्नियतमारमणेन रंतुं ॥ २६॥ हयमारजटा
लेपात्तु उपदंशो विनश्यति ॥ शूकदोषे त्वसहडूमाख्यो जलौकाभिः प्रशस्यते ॥ २७॥
इत्युपदंशशूकदोषप्रतीकारः ॥ पीत्वा सदुग्धं स्नुहिगंधचूर्णं कुष्ठावलिश्चं चलतां
बिभर्ति ॥ चकोरनेत्राकुचपद्मकोशं दृष्ट्वा नराणामिव चित्तवृत्तिः ॥ २८॥ गंधं
सूतः त्रिलालं मरिचमपि पलिशायुग्मसिंदूरतुत्थं दरदुघ्ना वाकुचीतज्जरण
युगमितं निंबुतोयात्न्यपुक्तं ॥ लोहे लोहेन मर्द्य प्रहरमितमथो हंति माहेश्वर
रव्यं दद्रूकदूंच मोंपाहरम्वपट्टलिं संस्कृतापातकानां ॥ २९॥ मूलं सिताया ३४
गिरिकर्णिकाया जले न पिष्ट्वा कुरुते प्रलेपं ॥ स श्वेतकुष्ठं किल तस्य गंतुं मा

सात्स्यथलं कुरुते नितांतं ॥ ३०॥ इति कुष्ठप्रतीकारः ॥ गुडेन दीप्यं भजते नरो यः पथ्येन
युक्तः किल सप्तरात्रं ॥ उदर्दकोठौ विलयं प्रयाति नरस्य तस्यात्र न कापि शंका ॥ ३१॥
इति उदर्दकोठप्रतीकारः ॥ भूनिंबनिंबत्रिफलापटोलवासामृतापर्पटमार्कवाणां
॥ कषायको माक्षिकसंप्रयुक्तो निहंति सोपद्रवमम्लपित्तं ॥ ३२॥ इत्यम्लपित्तप्र
तीकारः ॥ पिचुमंदपटोलरोयदानां कथितं सप्तदिने सखेपि बत्वं ॥ जलसंकु
हनात्र मंदबुध्ये यदि तेस्ति विसर्पनाशने छा ॥ ३३॥ निशाद्वयं व्याघ्रिशिरीषमां
सीयष्टीनतैलाजलचंदनाख्यैः ॥ दशांगलेपो ज्वरशोककुष्ठविसर्पसुकेंधन
जातवेदाः ॥ ३४॥ इति विसर्पप्रतीकारः ॥ कीर्तनं शीतलादेवित्स्तोत्रमंत्रं च यत्
कृतं ॥ इदमेवौषधं मुख्यं विस्फोटकविनाशनं ॥ ३५॥ इति विस्फोटकप्रतीकारः ॥

गोपाळ कांग्रे

वै. म. पटोलतिक्तावृषनिंबमुस्ताछिन्नारजोपासकिराततिक्तानां॥ आमां मसूरीं समये च पक्कां
३५ विशोषयेत्तत्समयं कषायः॥३६॥ इति मसूरिकाप्रतीकारः॥ द्राक्षादार्वीयासपथ्या
क्षधात्रीछिन्नाजातीपल्लवानां कषायः॥ सक्षौद्रो क्वाथो हंति गंडूषयुक्त्या पाकं वक्त्रं
भोजनस्थं महांतं॥३७॥ इति मुखपाकः॥ क्षुद्ररोगेषु सर्वेषु यथादोषं चिकित्सितं॥
चिकित्सकाः प्रकुर्वंतु क्रमतो मत्वादु पेक्षितं॥३८॥ इति क्षुद्ररोगप्रतीकारः॥ पाठावि
षादारुकलिंगमुस्तातिक्ता कषायं मधुसंप्रयुक्तं॥ गोमूत्रसिद्धं मनुजाः पिबंतु ग
लोद्भवव्याधिषु सर्वजेषु॥३९॥ इति गलरोगप्रतीकारः॥ आढक्यादलमध्यगा
न्नक्तमतिमात्रभल्लातका मन्मथपात्रे स्थाप्य विधाय पावकमधः प्रज्वाल्य येषु
क्लिन्नः॥ नद्धृत्याविलदंतघर्षणमिदं कुर्वंतु लोकाः सदा योगो यं किल दंतरोग ३५

मदंभन्मनेभकंठीरवः॥४०॥ इति दंतरोगप्रतीकारः॥ पक्कोयस्मिन्द्भिकः प्राणहीनः
कर्णे तैलं न त्स्रवेत्पूरयित्वा॥ एतत्तैलस्पर्शमात्रेण सत्यं सद्यो नाशं कर्णरोगाः प्रयांति
॥४१॥ इति कर्णरोगप्रतीकारः॥ विडंगपथ्याकरदारुसिंधुः कटुत्रिकः साधितमाशु
तैलं॥ नासामयध्वंकथितं मुनींद्रैः स्त्रवेत्तमेतत्कुरु शीघ्रमेव॥४२॥ दाडिमीकुसुम
तोयपावनमित्याद्ः॥ इति नासारोगप्रतीकारः॥ शिग्रुपल्लवरसः समाक्षिको हंति स
र्वनयनामयं स्तथा॥ गैरिकांजनहरीतकीपटुदार्विका भव्यविलेपनं बहिः॥४३॥
पथ्याविभीतधात्रीणां बीजे स्त्रिक्तोक भागिके॥ वर्तिर्नेत्रांजिता हंति प्रकोपं द्व
रुणं दृशोः॥४४॥ रसकं सैंधवं तुल्यं टंकणं कटुकत्रयं॥ मर्दयेन्निंबुनीरेण वटी
छायाविशोषिता॥४५॥ अंजितामधुना नेत्रे नेत्ररोगविनाशिनी॥ हस्त्तमर्बु
दं पुष्पं दुर्मांसं तिमिरार्जुनं॥४६॥ पटलं नेत्रवातं च काचबिंदूदकानि च॥ अन्या

वै॰मृ॰ नपिमहारोगान् नाशयेद्द्रुतकेश्वरः॥४७॥ इति नेत्ररोगप्रतीकारः॥ छिन्नाकिराततिक्त
१६ लात्रियामातिक्ताकषायैर्गुडसंप्रयुक्तः॥ शिरः शिरोर्धश्रवणाक्षिदंतभ्रूशंखशूलानि
निहंतिसद्यः॥४८॥ सूर्यावर्तद्विजपातस्तुक्तनक्ताध्वदक्कः पटलानिचैव॥ नस्यं
तुगुंजाभववल्कलस्य शिरोर्धशूले किल रामबाणः॥४९॥ एरंडमूलौषधशिग्रुमूलं
पटोलपाठाभयदभ्रुनिघ्न॥ धान्याम्लपिष्टैर्विहितप्रलेपः संपूर्णमर्धामयकाल
रातिः॥५०॥ इति शिरोरोगप्रतीकारः॥ इति श्रीमदहमदानगरस्थितमाणिक्यभट्टवै
द्यात्मजमोरेश्वरविरचिते वैद्यामृते तृतीयोऽलंकारः॥ ॥ वृषदाहनिशाकिरा
तभल्लीरसजोभीधरबिल्वजः कषायः॥ मधुनामधुरीकृतो निहंति विविधानि
प्रदराणि कामिनीनां॥१॥ दुग्धप्रयुक्ता खलु पुरीषपानात् असृग्दरं तिष्ठति ने
व सत्यं॥ कंदर्परूपेपि नितांतषंढे कांतेयथा मानसमंगनानां॥ २॥ विपुषापत १६

संपुनागस्तगाह्वी प्रदरं शूलयुतं निराकरोति॥ प्रथमेस्फुरनेयधानवोढाप्रियदृष्टंबत
नीविपुप्रदिष्टं॥३॥ वंध्याप्रयत्नेन सकृत्वापयस्माहृद्दामिनासांकमपिप्रयोगं॥
पलाशबीजस्य मषिं जलेन पीत्वा सगर्भा ललना भवंति॥४॥ पीत्वातंदुलतोयेन
तंदुलीयजटां ऋतौ॥ फलद्रुमीच्च या नारी स्थिरगर्भा प्रजायते॥५॥ मनोरमा
याः किल गर्भवत्या रक्तस्रवश्चेद् लवत्तु यस्याः॥ पारावतीयं सहसा पुरीषं
नां पाययेत्तंदुलतोयमिश्रं॥ दीव्राकिरायवतिरेठैः समांशकैः माक्षिकेण
सहभक्षितैः स्त्रियः॥ नास्ति गर्भपतनोद्भवं भयं पापभीरिव हितार्थलिन
नैः॥७॥ प्राचीनमेवेदं पद्यं॥ वृषस्य बीजं यदि नाभियोनिप्रलेपितं स्त्रीप्रस
टिति प्रसूते॥ तथा कटिस्थकंदर्लीस्कंदो वेगात् प्रसूतिं कुरुते गनानां॥८॥
बिल्वोपकूर्चीवृषकोपकुल्या वचोषणे ग्रंथिकनागराणां॥ कल्कः सुरवो

वै॰ म॰ ष्णेन जलेन पीतः शूलानि योनिप्रभवानि हंति ॥ ९ ॥ प्राचीनमिदं पद्यं ॥ शुंठी रुबु
१७ कमूलाभ्यां प्रलेपो भगमूलनुत् ॥ तथा संकोचनं चूर्णं मूलं मायफलोद्भवं ॥ १० ॥
मूलमिथ्या शोषितभर्तृका वा सुखेन सर्वः स्मरतं करोतु ॥ पश्चाद्भगे सैंधवदीप्य
तैले रगर्भदां पोटलिकां करोतु ॥ ११ ॥ जातास गर्भा च यदा न दासु गर्भस्य पा
तं सहसा करोतु ॥ सदुग्धहिंगुक्त पलाशबीजं मषीं प्रपिबान्न गोष्पमेतत्
॥ १२ ॥ इति स्त्रीरोगप्रतीकारः ॥ इंद्रवारुणिकामूले लेपाद्यातिकुचव्यथा ॥
तथा कुमारिकाकंद हरिद्रा लेपनादपि ॥ १३ ॥ विदारीकाकंदरसः सदुग्ध
शतावरीवा कुरुते गनानां ॥ सदुग्धभक्ताशनतत्पराणां पयोधरो प्राप्य पयः
समुद्रौ ॥ १४ ॥ इति स्तन्यवृद्धिनरोगप्रतीकारः ॥ बालक धातकीरोध्रबिल्वं च
गजपिप्पली ॥ मधुमिश्रो क्वाथलेहो बालातीसारनाशनो ॥ १५ ॥ कृष्णारु १७

णाशृंगिपयोधराणां संचूर्णितं माक्षिकसंप्रयुक्तं ॥ शिशोर्ज्वरं छर्द्यतिसारकासश्वा
सघ्नमेतत्समुदाहरंति ॥ १६ ॥ इति बालरोगप्रतीकारः ॥ तुत्थं गंधकरसं स्फटिकक
णौ वेणुतोयपरिमर्दितैर्दृढं ॥ हत्ययं विषहरो न रावुनास्थावरं तदनुजंगमं विषं ॥
॥ १७ ॥ इति विषप्रतीकारः ॥ हिंगुल टंकणवत्सनाभिकटुत्रय गंधाब्धा लोहकदीप्यपुगसै
धववेल्लदंत्यः ॥ सर्वे समोनिगदितो जयपालभागः सर्वेतु निंबुसलिलेन विमर्द्य
मेनतु ॥ १८ ॥ गुंजाप्रमाणवटिको ष्णजलेन गुल्मं पांडुक्षयः श्वसनकासबला
स मेहान् ॥ आध्मानशूलगुदजोदरवह्निमांद्यविष्टंभकुष्ठकृमिरुक्प्रभृती
नि हंति ॥ १९ ॥ इति विरेचनप्रतीकारः ॥ ॥ मोरेश्वरेण भिषजा नगरस्थितेन वै
द्यामृतं कृतमिदं बहुधा विचार्य ॥ वैद्यास्त एव कृपया परिपालयंतु सम्यक्कृतानि
विचारविशारदा ये ॥ २० ॥ अनुभवान्कति चित्कति चित्गुरोः कति निजप्रतिभा

वै॰ मृ॰ ग्रानुभवार्जितः ॥ इदं मया भिषजो हितमिच्छता निगदिताः शुचियोगगणा इमे ॥ २१॥
१८ भ्रमादशुद्धं गदितं यदि स्यात् दोषो न कश्चिन्मम भावनीयः ॥ भूलोकजन्माखिललो
कधर्मभ्रान्तेः परं दूषणमेतदस्तु ॥ २२॥ भो भो वैद्यसत्तमाः शृणुध्वमधुनासौभा
ग्यदं कीर्तिदं पापक्षालनमंत्रतंत्रसहितं मान्यं महीयं च यः ॥ पूर्वं सन्मनसा चिकि
त्सितविधौ हित्वा दुराशापराः भो विश्वपते त्वदर्पणमिदं भूयादिति ध्यायतः ॥
॥२३॥ कृताशनाकाशरसेंदुयुक्ते १६०३ युक्ते शाके तपस्ये किल शालि
वाहने ॥ वैद्यामृतं नाम दधान एष ग्रंथः स्मरारेः कृपया समाप्य ॥ २४॥ ॥
वसुबाणगिरींदु १७५८ युक्शके मधुशुक्लदशमि शुक्र वासरे ॥ यामेतृतीये अ
लिखेवसंते वैद्यामृतं नाम दधानपुष्ये ॥१॥ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ १८

वैद्यामृत ग्रंथ स्कॅन १६८

अहमदनगर येथील
मोरेश्वर-माणिकभट्ट-वैद्य
यांच्या स्वानुभवावरून व
इतर वैद्यांशी सल्लामसलत
केल्यावर अनेक रोगांवरचे
उपचार या पोथीत लिहिले
आहेत.

HIGHLIGHTER रंगाचा तसेच
तेथेच ओळींच्या वर तांबड्या
शाईने अर्थ दिले आहेत.

(शाके १६०३ सन १६८१
३०० वर्षांपूर्वीचे हस्तलिखित)